

KOP SOLĪ

“Tikai caur valodu bērni var attīstīties un sarunāties ar sev līdzīgiem.”

Ieva Vankina,
brīvprātīgā

13. lpp.

OKTOBRIS 2020 | #10 (1121) | WWW.LNS.LV

8. lpp.

SIMTGADĒ VISI LĪKSMOJA

Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā Rīgā 26. septembrī notika Starptautiskās Nedzirdīgo dienas un Latvijas Nedzirdīgo savienības simtgades svinības. Tās pulcēja ap 400 cilvēku.

5. lpp.

DISKUSIJA “NEDZIRDĪGAIS DZIRDĪGO PASAULĒ – 21. GADSIMTA IZAICINĀJUMI”

No 2020. gada aprīļa līdz oktobra beigām LNS īsteno projektu *Integrācija: izpratne, attieksme, līdzdalība*, kas tiek finansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros. Tās mērķis ir veicināt nedzirdīgu cilvēku integrāciju Rīgas pilsētā un sekmēt saliedētas sabiedrības veidošanos, sniedzot atbalstu 100 dzirdes invalīdiem viņu sabiedriskās līdzdalības paaugstināšanā, izpratnes veicināšanā par integrācijas procesiem un individuālo prasmju paaugstināšanā t.sk. līdzdarbojoties LNS simtgades jubilejas svinību sagatavošanā un norisē.

Projekta 1. aktivitātes *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē - 21. gadsimta izaicinājumi* ietvaros tika apskatīti svarīgie savstarpējās saskarsmes jautājumi nedzirdīgo cilvēku integrācijas jomā dzirdīgo pasaulē un konstatētas risināmās problēmas un to iespējamie risinājumi.

Turpinājums 5. lpp.

KOPSOLĪ LASIET

2., 4.–5. LNS PROJEKTI

- Energoefektivitātes paaugstināšana Rīgā un Rēzeknē
- Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu
- Integrācija, izpratne, attieksme, līdzdalība

6.–7. VALSTS APMAKSĀTO SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA 2020. GADĀ

3., 8.–9. ATZĪMĒJAM NEDZIRDĪGO NEDĒĻU

- Nedzirdīgo nedēļa sākas ar izstādēm
- LNS simtgadē visi līkсмоja

10.– 11. BIEDRĪBU ZIŅAS

- Rīgas RB grupu kultūras aktivitātes
- Valmieras RB iepazīst Jelgavu un Smilteni un to apkārtni

12. ZĪMJU VALODA

- Jāsaglabā tīra latviešu zīmju valoda – saruna ar Ilonu Liniņu

13. NUMURA INTERVIJA

- Lai bērnunama audzēkņi nejustos vientuļi – saruna ar brīvprātīgo Ievu Vankinu

14. IESKATS VĒSTURĒ

- Oktobris LNS vēstures lappusēs
- LNS Goda biedram Georgam Poršam – 100

15. SKOLU ZIŅAS

16. DAŽĀDI

- Iespēja iesniegt priekšlikumus grozījumiem LNS Statūtos
- Teātra kolektīvs aicina jaunus dalībniekus
- Jubilāri
- Līdzjūtība

Latvijas Nedzirdīgo savienības projekts
"Energoefektivitātes paaugstināšana LNS ēkai Raiņa ielā 5a, Rēzeknē",
projekta līguma Nr. 4.2.1.2/19/I/009

Latvijas Nedzirdīgo savienības projekts
"Energoefektivitātes paaugstināšana LNS ēkai Elvīras ielā 19 k-2, Rīgā",
projekta līguma Nr. 4.2.1.2/19/I/010

—Dr. Aija Sannikova

ENERGOEFECTIVITĀTES PAAUGSTINĀŠANA LNS ĒKĀM

RĒZEKNĒ

Projekta ieviešanas pirmajā posmā, 2. aktivitātes *Būvniecība* ietvaros ir veikta sadalņu pārvešana. Darbu izpildi veica AS *Sadales tīkls Austrumu tehniskā daļa*, bet būvuzraudzību projektā nodrošināja SIA *Volmers*. Pēc darbu pabeigšanas 2020. gada septembra nogalē, ar 2020. gada oktobri ir uzsākta būvdarbu iepirkuma sagatavošana, lai nodrošinātu projektā plānoto energoefektivitātes rādītāju sasniegšanu: projekta ietvaros tiks paaugstināta energoefektivitāte ēkai Raiņa ielā 5a, Rēzeknē, kurā tiek nodrošināta valsts deleģēto pārvaldes uzdevumu izpilde. Siltumenerģijas ietaupījums pēc projekta īstenošanas būs ne mazāks kā 30 % gadā. Projekta īstenošanas gaitā kopējais enerģijas patēriņš samazināsies par 201850,21 kWh gadā (samazinājums 30,16 no kopēja enerģijas patēriņa %), bet oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju samazinājums projekta īstenošanas rezultātā būs 47185,51 kg CO₂ gadā (samazinājums 37,34%).

Būvdarbu iepirkuma sagatavošana

sastāv no Zaļā iepirkuma prasību (ZIP) izstrādes iekštelpu apgaismojumam un citu prasību izstrādes kopumā būvdarbiem. Lai izstrādātu ZIP, projektā, tiek iesaistīti būvprojekta autora SIA *MUUR* speciālisti. Plānots būvdarbu iepirkuma dokumentāciju pabeigt 2020. gada decembrī, bet iepirkumu izsludināt 2021. gada janvārī. Jāņem vērā, ka ziemas periodā vairāku darbu izpilde nav iespējama tehnoloģisku nosacījumu dēļ, tāpēc reāli būvdarbi varētu sākties 2021. gada martā-aprīlī.

Projekta kopējās izmaksas ir 260 662.24 euro, no kopējās attiecināmās izmaksas ir 215 000.00 euro (ERAF finansējums ir 182 750.00 euro (85%), valsts budžeta finansējums ir 32 250.00 euro (15%)), bet privātās neattiecināmās izmaksas (LNS ieguldījums) ir 45 662.24 euro.

RĪGĀ

Projekta īstenošanas laikā 2020. gada 28. aprīlī tika izsludināts atklāts konkurss "Būvdarbi ERAF Projekta *Energoefektivitātes paaugstināšana LNS*

ēkai Elvīras ielā 19 k-2, Rīgā līguma Nr.4.2.1.2/19/I/010, ietvaros" ar identifikācijas numuru LNS 2020/6 ERAF, kurā tika iesniegti 8 pieteikumu. Pieteikumu izvērtējuma gaitā iepirkumu komisija konstatēja, ka dažādu iemeslu dēļ – neatbilstošs piedāvājums atlases prasībām, neatbilstošs piedāvājums tehniskās specifikācijas prasībām,

neatbilstošs piedāvājums cenai – visus pretendentes ir jānoraida. Līdz ar to šī gada 27. augustā tika pieņemts lēmums iepirkumu izbeigt bez rezultāta. Pēc iepirkuma rezultātu nogaidīšanas termiņa beigām, iepirkumu komisija uzsāka jauna iepirkuma sagatavošanu. Plānots, ka jaunais būvdarbu iepirkums tiks izsludināts 2020. gada oktobrī.

Līdz ar būvdarbu veicēja iepirkuma procesa pagarināšanu, projekta ieviešana arī tiks pagarināta. Projekta pagarinājuma pieteikums CFLA tiks iesniegts pēc sekmīga jaunā iepirkuma noslēguma.

Plānots, ka projekta ietvaros tiks paaugstināta energoefektivitāte ēkai Elvīras ielā 19 k-2, Rīgā, kurā tiek nodrošināta valsts deleģēto pārvaldes uzdevumu izpilde. Siltumenerģijas ietaupījums pēc projekta īstenošanas būs ne mazāks kā 30 % gadā. Projekta īstenošanas gaitā kopējais enerģijas patēriņš samazināsies par 201850,21 kWh gadā (samazinājums 30,16 no kopēja enerģijas patēriņa %), bet oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju samazinājums projekta īstenošanas rezultātā būs 47185,51 kg CO₂ gadā (samazinājums 37,34%).

Projekta kopējās izmaksas ir 537 247.37 euro, no kopējās attiecināmās izmaksas ir 445 384.00 euro (ERAF finansējums ir 378 576.00 euro (85%), valsts budžeta finansējums ir 66 808.00 euro (15%)), bet privātās neattiecināmās izmaksas (LNS ieguldījums) ir 91 863.37 euro. ●

Projekti tiek realizēti Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts un dzīvojamās ēkās" 4.2.1.2. pasākuma "Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts ēkās" otrās kārtas projektu iesniegumu atlases nolikumam un Ministru kabineta noteikumiem Nr. 13 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts un dzīvojamās ēkās" 4.2.1.2. pasākuma "Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts ēkās" otrās kārtas projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi" ietvaros.

Teksts: Zigmārs Ungurs, Inese Immure Foto: Zigmārs Ungurs

NEDZIRDĪGO NEDĒĻA SĀKAS AR IZSTĀDĒM

NEDZIRDĪGO MĀKSLINIEKU KOPAS "CERĪBA" IZSTĀDE

Šogad pirmais LNS organizētās Nedzirdīgo nedēļas pasākums notika 21. septembrī – Rītausmā tika atklāta nedzirdīgo mākslinieku kopas *Cerība* izstāde par godu Starptautiskajai Nedzirdīgo dienai un Latvijas Nedzirdīgo savienības simtgadei.

Izstādītās gleznas tapušas 11. un 12. jūlijā plenērā (gleznošana brīvā dabā) Liepājā. Ar savām gleznām piedalījās arī mūsu mākslinieki Santa, Roberts un Rūdolfs Kesenfeldi, Madara Indrikšone, Edgars Celmiņš, Viktors Baikovs, Ieva Vilciņa, Rūta Barnaua, Agnese Kišune un Pēteris Čivlis.

Klātesošos māksliniekus sveica Latvijas Nedzirdīgo savienības prezidente S. Gerenovska, viceprezidente B. Lazda un Rīgas biedrības priekšsēdētājs I. Kalniņš.

Pasākumu ar jaukiem melodziedājumiem kuplināja Aldis Ādamsons un Ilva Circene.

Jautāti, kuri no saviem plenēra darbiem pašiem patīk vislabāk, Roberts norādīja uz savu lielāko gleznu, bet Madara atbildēja, ka patīk visi savi darbi, jo katrs ir savādāks.

VĒSTĪJUMS ZĪMJU VALODĀ FOTOGRAFĪJĀS

Jauku pārsteigumu nedzirdīgo kopienai sagādāja Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma (RMMT) absolventi. Nedzirdīgo nedēļas ietvaros viņi fotogrāfijas pedagoga Reiņa Fjodorova vadībā realizēja projektu par foto izstādes *Vēstījums* izveidošanu.

Izstādes atklāšana notika Starptautiskajā zīmju valodu dienā 23. septembrī RMMT telpās, Imantā, Jūrmalas gatvē 96. Tajā piedalījās arī RMMT direktores vietniece audzināšanas darbā Ginta Rukmane un LNS viceprezidente Inese Immure, kā arī multimediju dizaina – animācijas kursa studenti.

Izstādes autori ir tehnikuma 2020. gada absolventi, kuri apguvuši foto dizaina specialitāti. Lai sagatavotos izstādei, viņi apmeklēja LNS, iepazīnās ar tās darbību un diskusijā ar LNS darbiniekiem uzzināja, ar kādiem izaicinājumiem ikdienā sastopas nedzirdīgie. Tāpat audzēkņi uzzināja interesantus faktus par zīmju valodu. Nākamajā reizē studenti devās uz LNS mācīties zīmju valodas pamatus, lai varētu izveidot portretu sēriju, kas pastāstītu, ar kādām grūtībām nedzirdīgie sastopas dzirdīgo cilvēku

Es sapņoju par sacensībām, kurās es sacentos ar saviem klasesbiedriem skriešanā. Es skrēju ļoti ātri. Es atskrēju pirmā.

sabiedrībā.

Pēc tam studenti fotostudijā eksperimentēja, kā labāk attēlot kustīgo zīmi caur fotogrāfijas mediju. Tā tapa 10 foto portreti ar iekodētu ziņojumu, kuri skatītājiem jāatšifrē.

VIRTUĀLĀ FOTO IZSTĀDE "SAPŅOJOT KLUSUMĀ"

Ar virtuālo foto izstādi *Sapņojot klusumā* LNS sadarbībā ar fotogrāfu Reini Fjodorovu atzīmēja Starptautiskā zīmju valodu dienu.

Fotoizstādi veido 10 nedzirdīgo cilvēku portreti, kuri ar vienu zīmi no zīmju valodas pastāsta par kādu savu sapni. Ar fotoizstādi un to autoru komentāriem var iepazīties multimedijālā projektā *Sapņojot klusumā* LNS mājaslapā www.lns.lv,

sadaļā *Zīmju valoda*.

Multimedijālā projekta autors ir Reinis Fjodorovs, operators – Aleksandrs Vasks.

Izstādes mērķis ir veicināt dialogu starp Latvijas dzirdīgo un nedzirdīgo kopienām, diskutējot par kopīgo, kas vieno abas grupas – sapņošanu miegā. "Man šķiet, ka problēma ir tajā, ka nav vienas kopīgas valodas, kurā divas grupas var komunicēt. Tāpēc šī plaša komunikācijā rada aizspriedumus un nepareizus mītus par nedzirdīgajiem. Mūsu projekts veicina šo komunikāciju, stāstot par nedzirdīgajiem, izmantojot viņu sapņus, kas ir universāla valoda visā pasaulē. Sapņo gan dzirdīgie, gan nedzirdīgie," uzsver R. Fjodorovs. ●

Biedrības "Latvijas Nedzirdīgo savienība" projekts
"Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu!"
 Līgums Nr. DIKS-20-944-li

Teksts: Ivars Kalniņš, 4. aktivitātes "Informācijas un publicitātes pasākumi" darba grupas vadītājs Foto: Karīna Pavlova

IEKĻAUJAMIES RĪGAS APKAIMĒS AR ZĪMJU VALODU

Pilnā sparā norisinās darbi Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansētajā LNS projekta **Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu!** ietvaros. Projekts ilgs līdz 2020. gada 31. oktobrim.

Pašlaik notiek īsfilmas *Iepazīsim Rīgas pilsētas apkaimēs!* filmēšana. Tajā piedalās LNS biedri un dažādu paaudžu nedzirdīgie cilvēki, kuri uzstājas kā videomodeļi un latviešu zīmju valodā stāsta par Rīgas apkaimēm, to vēsturi, populārākajiem apskates objektiem, aktivitātēm un nosaukumu izcelsmi.

Īsfilmas veidošanas procesā piedalās arī mūsu sadarbības partneris Rīgas Apkaimju alianse, sniedzot informatīvo atbalstu – konsultācijas par Rīgas pilsētas apkaimēm.

Notiek arī sagatavošanās darbi panelīdiskusijai *Nedzirdīgo senioru vienlīdzīgas iespējas savās apkaimēs Rīgas pilsētā!*, kura norisināsies oktobra beigās.

Panelīdiskusijā plānots iesaistīt 40 Rīgas apkaimēs dzīvojošus nedzirdīgos

—Zigmārs Ungurs

seniorus, LNS vadību, LNS Dienas centra *Rītausma* pārstāvjus, Rīgas Apkaimju alianse un citu apkaimju biedrību pārstāvjus. Tiks apspriestas nedzirdīgo senioru iespējas piedalīties savu apkaimju uzlabošanā un attīstībā.

Pēc panelīdiskusijas paredzētas saviesīgas pusdienas *Mana apkaime ir mana atbildība*. Tiks organizēts darbs grupās, prezentācijas, debates, konkurss *Ko es (ne)zinu par savu apkaimi?*.

Plašāka informācija būs pieejama Facebook un LNS mājaslapā. Sekojiet līdzī jaunumiem!

Informācija ir sagatavota Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas līdzfinansētā projekta "Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu!" ietvaros. Par informācijas saturu atbild biedrība "Latvijas Nedzirdīgo savienība". ●

RĪDZINIEKI UZZINA PAR PACIENTU TIESĪBĀM

Nedzirdīgo nedēļas ietvaros 23. septembrī Rīgas reģionālā biedrība organizēja informatīvu lekciju par pacientu tiesībām. Lekcija notika kultūras centrā *Rītausma* un to vadīja Veselības inspekcijas pārstāves.

Veselības inspekcijas vadītāja vietniece veselības aprūpē Anita Slokenberga stāstīja par inspekcijas darbību, par pacientu tiesībām saņemt kompensāciju par nepareizu ārstēšanu.

Inspekcija izveidojusi vienotu veselības aprūpes iestāžu uzraudzības sistēmu, veic plānveida veselības aprūpes iestāžu ilgtermiņa uzraudzību un plānveida pārbaudes visā Latvijas teritorijā neatkarīgi no iestāžu īpašuma formas un padotības.

Inspekcijas pārziņā ir arī Ārstniecības riska fonds. Inspekcija, sākot ar 2019. gada 1. janvāri, pieņem iesniegumus no cilvēkiem, kuri uzskata, ka ārstēšanās procesā viņu veselībai nodarīts kaitējums. Atlīdzība tiek izmaksāta no Ārstniecības riska fonda.

Pacientam ir tiesības uz atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu), kuru ar savu darbību vai bezdarbību nodarījušas ārstniecības iestādē strādājošās ārstniecības personas vai radījuši apstākļi ārstniecības laikā.

Ir sarežģīti aprakstīt visus gadījumus, kad pacientam ir tiesības uz kompensāciju un kad nav. Ja pacients uzskata, ka viņa veselībai nodarīts kaitējums, viņš var rakstīt iesniegumu Ārstniecības riska fondam, – komisija izlems, – maksāt kompensāciju vai ne.

Savukārt par pacienta tiesībām uz informāciju klātesošajiem pastāstīja Veselības inspekcijas Juridiskā departamenta vadītāja Laura Šāberte.

Izrādās, ārsts nedrīkst pacientu sākt ārstēt bez paša pacienta piekrišanas. Ārstam jāinformē pacients par viņa situāciju. Ja, piemēram, vajadzīga operācija, tad jāprasa pacienta piekrišana. Ja pacients nepiekrīt, operāciju veikt nedrīkst. Pacients var atteikties arī

no ārstēšanās. Tādā gadījumā ārstam pacientam sīki jāizskaidro, kādas sekas tas var radīt.

Klātesošie vairāk ieinteresējās par tiesībām saņemt kompensāciju, ja veselībai ārstēšanās procesā nodarīts kaitējums. Piemēram, bija jautājums: ja pacients ārstē sirdi, bet ar ārsta izrakstītajām zālēm sabojā aknas, vai par to var saņemt kompensāciju? Atbilde bija, ka ārsts vienmēr cenšas izrakstīt tieši konkrētajam pacientam atbilstošas zāles, ievērojot viņa veselības stāvokli. Nav tādu ķīmiski sintezētu zāļu, kuras būtu pilnīgi nekaitīgas. Jo stiprākas zāles, jo smagākas blaknes jeb blakusparādības. Noteiktas zāles var izraisīt vai paasināt psoriāzi, var radīt sejas, rīkles, mēles tūsku, var izraisīt insultu, radīt asinsvadu iekaisumu utt.

Tikšanās dalībnieki ieguva daudz vērtīgas informācijas. Nebaidieties savas zināšanas izmantot, lai aizstāvētu savas tiesības! ●

Biedrības "Latvijas Nedzirdīgo savienība" projekts
"Integrācija: izpratne, attieksme, līdzdalība"
Līgums Nr. DIKS-20-555-I

—Dr. Aija Sannikova

DISKUSIJA "NEZIRDĪGAIS DZIRDĪGO PASAULĒ – 21. GADSIMTA IZAICINĀJUMI"

(Turpinājums no 1. lpp.)

Aktivitāte sākas ar stāstu bankas izveidi. Jebkurš mērķgrupas dalībnieks varēja dalīties ar savām pārdomām par pastāvošiem ierobežojumiem un nepieciešamajiem risinājumiem, lai uzlabotu pakalpojumu un informācijas pieejamību nedzirdīgiem cilvēkiem un savstarpējo komunikāciju sabiedrībā. Jāatzīst, ka šis mērķis ir sasniegts, tomēr nedzirdīgo cilvēku aktivitāte nebija liela.

Iegūtie materiāli tika izmantoti viedokļu apmaiņas akcijā *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē - 21. gadsimta izaicinājumi* 25. septembrī Kandavas ielā 27, Rīgā. Piedalījās vairāk kā 100 dalībnieku. Pirms diskusijas darba grupa, pamatojoties uz stāstu bankas materiāliem, secināja, ka pašlaik ir svarīgs nedzirdīgo cilvēku veselības aprūpes pieejamības jautājums un komunikācija veselības aprūpē.

Viedokļu apmaiņas akcijas *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē - 21. gadsimta izaicinājumi* diskusijas darba grupās vadīja LNS prezidente S.Gerenovka, LNS viceprezidentes I.Immure un B.Lazda, LNS Rīgas reģionālās biedrības vadītājs I.Kalniņš un LNS Dienas centra vadītāja G.Birnīte. Tika noskaidroti vairāki komunikācijas problēmaspekti:

- latviešu zīmju valodas tulku loma pakalpojumu sniegšanā;
- latviešu zīmju valodas tulku līdzdalības tiesiskums veselības pakalpojuma sniegšanā;
- komunikācija pirms pakalpojuma un tā laikā;
- aktuālās informācijas saņemšanas iespējas, piemēram, Covid-19 pandēmijas laikā.

Seminārā *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē - Eiropas valstu pieredze* dalībnieki iepazinās ar Lietuvas un pasaules pieredzi komunikācijas problēmu novēršanā starp nedzirdīgiem un dzirdīgiem. Semināru vadīja Eiropas Nedzirdīgo savienības (EUD) dalībnieki – Lietuvas surdotulku centra direktore Ramune Leonavičiene un Lietuvas surdotulku

centra direktora vietnieks Arunas Brazinskas.

Jāsecina, ka daudzas problēmas ir līdzīgas vairākās valstīs, piemēram, aktualizējās ētikas jautājumi – kā rīkoties tulkam, ja no nedzirdīgo vai dzirdīgo puses publiski tiek izteikti dažādi emocionāli izsauzieni, kas patiesībā neattiecas uz lietu un var būt aizvainojoši; kā rīkoties, ja saruna notiek nevis starp nedzirdīgo un dzirdīgo cilvēku, bet tiek vērsta kā saruna starp dzirdīgo cilvēku un tulku.

Gan darba grupās, gan seminārā gūtās atziņas un dzirdētais tika izmantots paneļdiskusijā *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē*, kurā piedalījās LNS aktīvisti un veselības aprūpes pārstāvji. Paneļdiskusijā tika aicināti piedalīties 15 organizāciju pārstāvji, tomēr pārstāvniecība nebija tik plaša. Diskusijā piedalījās Liene Cipule, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta direktore, Sanita Janka, VM Veselības aprūpes departamenta Ārstniecības kvalitātes nodaļas vadītāja, Jūlija Voropajeva, Nacionālā veselības dienesta Ārstniecības pakalpojumu departamenta Ambulatoro pakalpojumu nodaļas vadītāja vietiece, Angelika Krūmiņa, Latvijas Ārstu biedrības valdes locekle, prof. Infektoloģe. LNS pārstāvēja S.Gerenovska, I.Immure, I.Kalniņš un G.Birnīte. Diskusiju vadīja projekta vadītāja Dr. A.Sannikova.

Diskusijā tika rastas atbildes uz vairākiem jautājumiem, piemēram, kāpēc ārsti pieprasa tulku apliecinājumus informācijas neizpaušanai; kāpēc ir svarīgi, lai medicīnas pakalpojuma sniegšanas laikā nedzirdīgs cilvēks nekautrējas stāstīt par savām veselības problēmām; kādēļ būtu jāpalielina laiks, kādā nedzirdīgam cilvēkam tiek sniegts veselības pakalpojums. Klātesošie diskusijas dalībnieki izteica gan savas raizes par saziņas pieejamību,

gan pateicās ārstiem par darbu šajā sarežģītā laikā. Spraiņas diskusijas izvērtās par masku lietojumu komunikācijas laikā, jo nedzirdīgam jāredz ne tikai tulka roku kustība, bet arī seja.

Diskusijas noslēgumā tika apspriestas tālākās sadarbības iespējas sekmīgai sabiedrības izpratnei par komunikācijas aspektiem un barjerām nedzirdīgiem cilvēkiem, un kopīgi meklētu risinājumus.

PRASMJU ATTĪSTĪBAS STUDIJA "MUMS – 100"

Projekta 2. aktivitātes *Prasmju attīstības studija Mums – 100* ietvaros tika organizētas vairākas darbnīcas - meistarklases: **latviešu zīmju valodas, koka piemiņas izstrādājumu veidošanas un skaisto lietu meistarklase (kas ietvēra vēl trīs darbnīcas - propolisa izstrādājumu, dekupāžas un stikla apgleznošanu), telpisko dekoru meistarklase.**

Darbnīcas norisinājās LNS telpās Elvīras ielā 19, bet noslēguma, desmitā nodarbība tika aizvadīta Kandavas ielā 2, Rīgā, LNS simtgades pasākumu laikā 26. septembrī. Kā uzskatāmu aktivitātes rezultātu var minēt to, ka LNS simtgades svinību laikā daudzi cilvēki spēja dziedāt šī projekta laikā apgūto Latvijas himnu latviešu zīmju valodā.

Ziedu kompozīcijas, sveces, apgleznojumi, izgatavoti un izdedzināti koka rāmji un citas skaistas lietas, kas tapa darbnīcās, pasākumā rotāja svētku galdu.

Informācija ir sagatavota Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas līdzfinansētā projekta *Integrācija: izpratne, attieksme, līdzdalība* ietvaros. Par informācijas saturu atbild biedrība *Latvijas Nedzirdīgo savienība*. ●

—Edgars Vorslovs, valsts deleģēto sociālo pakalpojumu nodaļas vadītājs

VALSTS BUDŽETA APMĀKSĀTO PAKALPOJUMU UN TEHNISKO PALĪGLĪDZEKĻU PIEEJAMĪBA 2020. GADĀ

Valsts budžeta apmaksāto pakalpojumu un tehnisko palīglīdzekļu pieejamība 2020. gadā

Šajā rakstā iepazīstināšu ar tendencēm valsts

apmaksāto surdotulka un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, kā arī tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšanā 2020. gadā.

SURDOTULKA PAKALPOJUMI

Surdotulka pakalpojumiem, kas iedalās divos veidos – profesionālās izglītības programmas apguves un saskarsmes nodrošināšanai ar citām personām – kopš 2017. gada ir bijis nemainīgs bāzes finansējums, kura ietvaros ir izdevies nodrošināt visus klienta pieprasījumus pēc šiem pakalpojumiem.

2020. gada deviņos mēnešos tulka pakalpojums profesionālās izglītības programmas apguvei bija piešķirts 34 klientiem un to izmantojuši 24 klienti, pakalpojums 11 mācību iestādēs kopumā sniegts 1 951.58 stundu apjomā. 2020. gadā valsts budžeta finansējums paredzēts 5 000 stundu apjomā. Šo pakalpojumu katru gadu pieprasa arvien mazāks klientu skaits. Līdz šim šo pakalpojumu nodrošinājām visiem klientiem, kuri to bija pieprasījuši, neskatoties uz to, ka ir ierobežots tulku skaits.

Tulka pakalpojums saskarsmes nodrošināšanai ar citām personām bija piešķirts 1610 klientiem un to izmantojuši 1194 klienti 30 615.82 stundu apjomā. 2020. gadā valsts budžeta finansējums paredzēts 43 230.16 stundu apjomā un, ņemot vērā līdzšinējo pieprasījumu pēc pakalpojuma, līdz gada beigām būs iespējams nodrošināt klientu pieprasījumu.

SOCIĀLĀS REHABILITĀCIJAS PAKALPOJUMI

Sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem visus šos gadus ir bijis nemainīgs bāzes finansējums. Gada beigās pēc LNS lūguma tiek piešķirts papildus finansējums. Arī šogad ir piešķirts papildus finansējums 106 671.68 EUR apjomā, kas ļaus nodrošināt pakalpojumu kompleksu 6 nedzirdīgām personām ar garīgās attīstības traucējumiem vai zemu izglītības līmeni, kā arī papildus atsevišķus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, tādējādi apmierinot klientu pieprasījumu.

TEHNISKIE PALĪGLĪDZEKĻI

Arī surdotehnisko palīglīdzekļu nodrošinājumam visus šos gadus ir bijis nemainīgs bāzes finansējums, bet gada beigās piešķirts papildu finansējums, kura ietvaros bija iespējams nodrošināt lielāku tehnisko palīglīdzekļu apjomu. Arī šogad ir piešķirts papildu finansējums – gada sākumā 379 717.00 EUR papildus 963 dūmu detektoru komplektu iegādei, un gada beigās 326 886.80 EUR apmērā, kas ļaus iegādāties un pielāgot 500 dzirdes aparātus, 5 komunikatorus, 15 FM sistēmas un 50 savienotājvienības radio un televīzijas uztvērējiem.

Analizējot datus, secināms, ka pieaug klientu skaits ar dzirdes traucējumiem. Šiem klientiem nepieciešami divi dzirdes aparāti. Ja 2017. gadā uz vienu klientu tika izsniegti 1.34 dzirdes aparāti, tad 2019. gadā – 1.55 dzirdes aparāti, un šogad jau 1.63 dzirdes aparāti. Uz dzirdes aparātiem ir visgarākā rinda – uz 2020. gada 1. janvāri rindā gaidīja 3131 persona, uz 1. oktobri jau 3229 personas. Ņemot vērā līdzšinējo valsts budžeta finansējumu 2020. gadā, pieaudzis vidējais rindā gaidīšanas laiks dzirdes aparāta saņemšanai parastā kārtā no 9 mēnešiem līdz 12 mēnešiem. Uz pārējiem tehniskajiem palīglīdzekļiem pieprasījums tika apmierināts 4 - 7 mēnešu laikā, izņemot pieprasījumu pēc skaņas indikatoriem ar gaismas signālu, kuru komplektācijā ietilpst dūmu detektorī. Šajā gadījumā kavēšanās iemesls ir ieilgusi iepirkuma procedūra. Izsludinātajā iepirkumā netika iesniegti piedāvājumi un nācās izsludināt jaunu iepirkumu, kura piedāvājumu iesniegšanas termiņš bija 15. oktobris.

PROGNOZES 2021. GADAM

Pēc pēdējās informācijas bāzes finansējums 2021. gadam plānots līdzšinējā apjomā. Ņemot vērā, ka ar 2021. gadu ceļas darbaspēka izmaksas, pie esošā bāzes finansējuma apjoma gaidāma klientiem pieejamo surdotulka un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu apjoma samazinājums. Arī prognozes nodrošinājumam ar tehniskajiem palīglīdzekļiem pie līdzšinējā finansējuma neizskatās iepriecinošas. Atliek cerēt uz valdības sapratni par situāciju un papildus finansējuma piešķiršanu.

PLĀNOTAS IZMAIŅAS MINISTRU

KABINETA NOTEIKUMOS NR.1472

6. oktobrī beidzās sabiedriskā apspriešana jaunai Ministru kabineta noteikumu Nr. 1472 *Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tīflotehniku un surdotehniku* redakcijai. MK noteikumu projektā precizētas 10 gadu laikā sakrājušās pakalpojumu saņemšanas niansas:

- Subjektīvas interpretācijas novēršanai noteikts dzirdes zuduma kritērijs personām, kuras pretendē uz valsts apmaksātiem tehniskajiem palīglīdzekļiem (turpmāk tekstā – TPL):

1) vājdzirdīgām personām, sākot ar vājdzirdības 3. pakāpi – dzirdes zudums runas zonas frekvenču (500; 1000; 2000 Hz) zemākajā punktā vismaz 55 dB labāk dzirdošajā ausī) un nedzirdīgām personām;

2) vājdzirdīgam bērnam, ja tam noteikta vājdzirdība vismaz 1. pakāpē – dzirdes zudums runas zonas frekvenču (500; 1000; 2000 Hz) zemākajā punktā vismaz 15 dB labāk dzirdošajā ausī;

- MK noteikumu pielikumā iekļauts jauns TPL - vides avārijas signalizācijas ierīce, kas paredzēta signalizēšanai personām ar dzirdes traucējumiem par dažādiem vides apdraudējumiem – ugunsgrēks, gāzes noplūde un tamlīdzīgi.

- Ietverts regulējums gadījumiem, kad personai ir tiesības saņemt TPL steidzamības gadījumā;

- Ietverti nosacījumi atsevišķu TPL saņemšanai – personām no 7 gadu vecuma, personām, kurām TPL nepieciešams izglītības iegūšanai vai darbam, u.c.;

- Ietverts regulējums, kad persona var atkārtoti pieteikties uz TPL;

- Noteikts iesniedzamo dokumentu derīguma termiņš;

- Noteikts pieļaujamo nodokļu parāda apjoms (150 EUR) individuālā un saimnieciskā darba veicējiem, saņemot TPL steidzamības kārtā;

Personu administratīvā sloga samazināšanai:

1) precizēts dokumentu iesniegšanas un aprites process;

2) paredzēts, ka, lai saņemtu to pašu TPL atkārtoti, persona savienībā var neiesniegt funkcionālos traucējumus apliecinošu atzinumu TPL saņemšanai;

3) noteikts, ka informāciju par per-

sonas invaliditāti savienība un biedrība saņems no VDEĀVK informācijas sistēmas;

4) noteikts, ka informāciju par personas statusa atbilstību noteiktajiem kritērijiem un pārstāvības tiesību datus savienība un biedrība saņems no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes personas.

Plānots, ka jaunā noteikumu redakcija stāsies spēkā ar 2021. gada 1. janvāri.

Plašāku informāciju par valsts apmaksājamiem pakalpojumiem un tehniskajiem palīgīdzekļiem personām ar dzirdes traucējumiem var iegūt LNS mājas lapas sadaļās *Pakalpojumi* un *Surdotehnika*. ●

Tabulā redzams klientu pieprasījums pēc atsevišķiem pakalpojumiem un saņemto pakalpojumu apjoms 2020. gada deviņos mēnešos.

Pakalpojums	Klientu skaits, kuri pieprasījuši pakalpojumu	Klientu skaits, kuri saņēmuši pakalpojumu	Sniegto pakalpojumu skaits	Sniegto pakalpojumu apjoms stundās
Latviešu zīmju valodas apmācība un pilnveide	239	112	1 137	1 905
Radošās pašizteiksmes un saskarsmes iemaņu apguve un pilnveide	764	338	3 488	2 348
Psiholoģiskās adaptācijas treniņi	979	326	1 960	2 424
Palīdzība un atbalsts klienta sociālo problēmu risināšanā	1193	791	6 510	6 926

Tabulā redzami dati par valsts budžeta apmaksāto tehnisko palīgīdzekļu apjomu 2020. gadam un izsniegto un pielāgoto surdotehnisko palīgīdzekļu apjomu 9 mēnešos.

Tehniskais palīgīdzeklis	Apmaksāto tehnisko palīgīdzekļu skaits	Klientu skaits, kuri saņēmuši tehniskos palīgīdzekļus	Izsniegto tehnisko palīgīdzekļu skaits
Dzirdes aparāti	5181	2233	3635
Dzirdes palīgīdzekļi (komunikatori)	20	11	11
Savienotājvienības radio un televīzijas uztvērējiem (induktīvās spoles)	275	73	73
FM radiofrekvenču pārraides sistēmas (raidītājs un uztvērējs)	25	15	15
Skaņas indikatori ar gaismas signālu	1114	0	0
Skaņas indikatori ar mehānisko signālu	26	6	6
Laikrāži ar vibrēšanas funkciju	208	177	177
Digitālās vizuālās saziņas ierīces	300	273	273
Tālruņi ar pastiprinātāju	7	2	2

—Zigmārs Ungurs

RĪGAS MĀKSLAS UN MEDIJU TEHNIKUMS POPULĀRS NEDZIRDĪGO VIDŪ

Šogad studijām tehnikumos un augstskolās iestājušies mazāk nedzirdīgo kā iepriekšējos gados. Pagaidām tie ir tikai pieci jaunieši, kas šogad iestājušies profesionālajās skolās vai augstskolās. Maz? Tā varētu šķist, bet tas ir relatīvi. Covid-19 izjauca daudz, mainīja cilvēku dzīves un radās jauns jēdziens – attālinātās mācības, kas nedzirdīgajiem ir ļoti nepiemērotas. Savukārt mācības turpina 18 vājdzirdīgie un nedzirdīgie jaunieši, kuri apgūst profesiju deviņās dažādās mācību iestādēs

Rīgas Mākslas un mediju tehnikumā pirmajā kursā iestājušies trīs jaunieši šādās specialitātēs: vizuālās reklāmas dizains, apdares darbu tehniks, metālmākslas izstrādājumu modelētājs. Pirmajā kursā Restorānu servisa skolā un Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma tehnikumā iestājušies arī divi topošie pavāri.

Mācības turpina 18 vājdzirdīgie un nedzirdīgie jaunieši, kuri apgūst profesiju deviņās mācību iestādēs.

Smiltenes tehnikuma Alsviķu filiālē septiņi apmācāmie turpina mācīties šādās specialitātēs: divi būvstrādnieki, apavu meistars, trīs šuvējas un koksnes materiālu apstrādes speciālists.

SIVA Jūrmalas profesionālajā vidusskolā pavāra profesiju apgūst viens puišs, savukārt Latvijas Mākslas akadēmijā Modes mākslu apgūst studente. Interjera dizaina mācības Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā turpina viena apmācāmā. Malnavas koledžā autotransportu turpina apgūt viens students.

Nedzirdīgo jauniešu vidū iecienītajā Rīgas Mākslas un mediju tehnikumā mācības turpina trīs censoņi šādās specialitātēs: mēbeļu galdnieks, vizuālās reklāmas dizaina speciālists, mēbeļu modelētājs.

Viens students turpina apgūt enerģētiku un elektroniku Rīgas Valsts tehnikumā.

Rīgas Stradiņa universitātē studenti apgūst fizioterapiju un sociālo darbu. Savukārt Liepājas Universitātē viena studente mācās par pirmsskolas izglītības skolotāju. ●

Teksts: Zigmārs Ungurs Foto: Reinis Fjodorovs

SIMTGADĒ VISI LĪKSMOJA

Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā Rīgā 26. septembrī notika Starptautiskās Nedzirdīgo dienas un Latvijas Nedzirdīgo savienības simtgades svinības. Tās pulcēja ap 400 cilvēku.

Jau pie ieejas dārzā viesus sagaidīja LNS valdes locekļi ar prezidenti Sandru Gerenovsku priekšgalā, lai uzcienu ar šampanieti un kūciņām. Viesi bija pārsteigti, nekas tāds nebija redzēts, daži pat jautāja, vai par to jāmaksā...

Pasākumā darbojās daudz un dažādas meistardarbnīcas gan bērniem, gan pieaugušajiem. Tajās tiešām bija interesanti: daudzi piedalījās un izmēģināja savus talantus.

Apmeklētāji un it sevišķi bērni ļoti priecājās par iespēju nofotografēties kopā ar peli Karameli un kaķeni Minci.

Lielais svētku koncerts sākās pašā dienas vidū, pl. 13. Par laimi, laiks bija brīnišķīgs, silts, saulains. Tikpat saulainas bija apmeklētāju pozitīvās emocijas.

LNS prezidente apsveica LNS erudīcijas konkursa *LNS – 100* uzvarētājus Dzintru Līgu Herbsti un Reģīnu Riziku. Tā kā konkursā piedalījās tikai viņas abas, un, tā kā abām bija visas atbildes pareizas, tad valde mainīja lēmumu par 1., 2., 3. vietas piešķiršanu un abām LNS Goda biedrēm piešķīra dalītu pirmo vietu un katrai pa 100 eiro.

Pasākumā tika sveikti Daiļdārzu un lauku sētu konkursa, ko šovasar LNS organizēja sadarbībā ar Latvijas Universitātes Botānisko dārzu, uzvarētāji. Pirmās vietas ieguvēja Gunta Vazdiķe no Botāniskā dārza saņēma gada abonementu 2 personām. Santa Strauja – 2. vietas ieguvēja – vasaras sezonālo abonementu 2 personām, savukārt 3. vietas ieguvēja Vita Alksne un Sandra Mirķe – ielūgumu dārza apmeklējumam 5 personām. Konkursa dalībnieces saņēma arī diplomu un piemiņas veltes no LNS.

Nedzirdīgo nedēļas ietvaros notika arī novusa mačs starp LNS Dienas centru *Rītausma* un LNS darbiniekiem. Botāniskajā dārzā tika apbalvoti uzvarētāji. Novusā ar lielu pārsvaru uzvarēja dienas centra *Rītausma* klienti. Kopā spēkus mēroja 8 dienas centra un 8 LNS pārstāvji. Pats stiprākais galu galā izrādījās Jānis Skerškāns.

Pasākuma apmeklētāji varēja iegādāties ar LNS simbolisku izstrādātus suvenīrus – krūzīti, T kreklu, zīmju valodas alfabētu, kā arī LNS simtgadei veltītu

grāmatu *Laika zīmes*.

Mākslinieks Edgars Celmiņš pasākuma laikā gleznoja un pēc tam savas gleznas piedāvāja loterijā. Interesanta ideja!

Šajā pasākumā nevarēja sastapt sarūgtinātu seju, visi bija pacilāti, priecīgi, apmierināti. Kopsolī korespondents mēģināja apmeklētājus paintervēt, bet nekas nesanāca, jo visi teica vienu un to pašu: "Brīnišķīgs pasākums, un vislabākais, ka brīvā dabā, šeit jūtamies ļoti labi, var apskatīt Botāniskā dārza ekspozīcijas, Palmu māju utt. Ļoti vēlamies, lai arī turpmāk Nedzirdīgo diena tiktu atzīmēta brīvā dabā!"

Arī svētku koncerts bija izdevies. Daudzām biedrībām bija sagatavoti oriģināli priekšnesumi. Svētku lielkoncertā varēja noskatīties 28 priekšnesumus. Piedalījās kolektīvi no visām biedrībām, *Rītausmas*, dienas centra *Rītausma*, kā arī Rehabilitācijas centra tulki. Kopumā uzstājās 118 pašdarbnieki.

LNS kultūras centra *Rītausma* teātra režisore Dzintra Kukša šajā pasākumā atvadījās no sava darba LNS. Viņa saņēma daudz pateicību par ilgajiem nostrādātajiem gadiem un LNS prezidentes atzinības rakstu.

LNS viceprezidente – pasākuma galvenā organizatore Brigita Lazda uzsvēra, ka gandrīz visas biedrības šim pasākumam bija sagatavojušas jaunus priekšnesumus: "Daugavpils priekšnesumu *Muša* izpildīja cits aktieris, otrs bija Elvīras priekšnesums jaunā veidolā kopā ar

rīdziniekiem. Rīdziniekiem daži numuri bija gan jauni, bija arī vecāki. Smiltene uzstājās ar priekšnesumu no šova *Krāsaini sapņi*, bet jaunā veidolā un kopā ar alūksniešiem. Ventpiliņ, Jelgavai un Tukumam bija jauni priekšnesumi.

Beidzot mūsu biedrības lielie svētki ir nosvinēti. Sākuma iecere bija simtgadi atzīmēt tieši jubilejas mēnesī – maijā, bet pandēmija visus plānus izjauca. Un tomēr Starptautiskajā nedzirdīgo dienā kopā ar tautu atzīmējām īpašos svētkus.

Lai šie jubilejas svētki notiktu, tika ieguldīts milzīgs darbs, rakstīti projekti, lai atrastu finansējumu, meklētu jaunas idejas pasākumu organizēšanai, izrādītu mūsu mākslinieku izstādi, vākti vēstures materiāli, rakstīta grāmata un veidota prezentācija, gatavoti priekšnesumi, mudināt piedalīties radošajās nodarbībās un darbnīcās, atrastu svētku pakalpojuma sniedzējus, piesaistītu brīvprātīgos utt. Šo sarakstu varētu papildināt un papildināt.

Bija prieks īpašajā svētku dienā satikt un redzēt smaidīgus cilvēkus, ka mēs nedzirdīgo sabiedrības daļa ar savu kultūru un valodu spējam citiem parādīt, kas mēs esam un ko mēs varam. Jo arī caur savu kultūru mēs varam veicināt sabiedrības izpratni un toleranci.

Gribas pateikt milzīgu paldies visiem, visiem palīgiem, kas iesaistījās un darīja visu iespējamo, lai šis pasākums notiktu. Bet kāds būtu koncerts bez māksliniekiem? Tiešām paldies, mani mīļie, Latvijas nedzirdīgie amatiermākslinieki par jūsu degsmi, par jūsu aizrautīgo uzstāšanos, par to prieku, ko dāvājat skatītājiem! Paldies LNS reģionālo biedrību un kolektīvu vadītājiem!

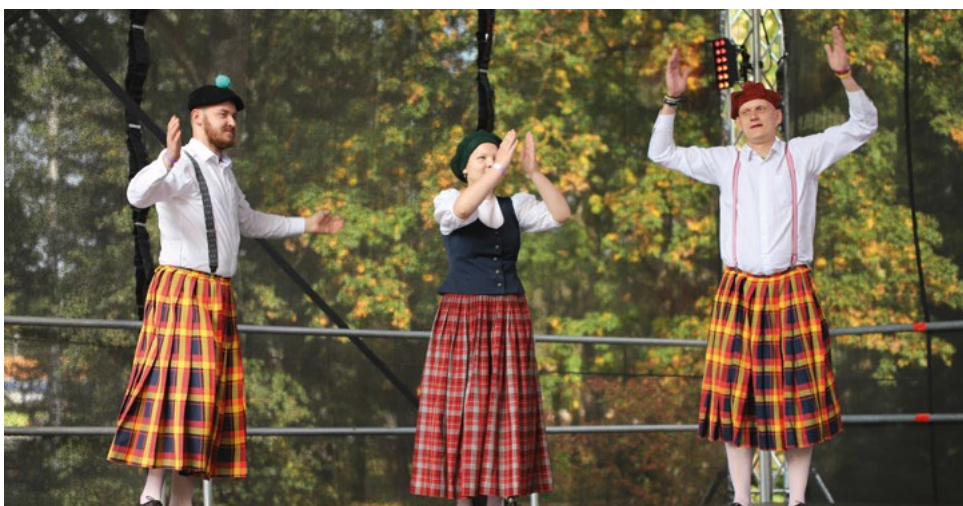
Īpašs paldies Dzintrai Kukšai, Danai Kalpiņai - Geidai un Līgai Pauniņai par ieguldīto darbu, lai izveidotu prezentāciju un lielo koncertuzvedumu, maniem palīgiem surdotulkiem – Aināram Ostvaldam, Elzai Veismanei par tulkojumu skaņu valodā, lai pasākums būtu pieejams visiem apmeklētājiem. Jāpateicas arī koncertuzveduma vadītājiem – Mārai Lasmanei un Skaidrītei Baurei, radošos darbinīcu vadītājiem – Edītei Brencei un DC *Rītausma*, Mārai Lasmanei un viņas komandai, Lilitai Janševskai, Lilitai Loginai, Aldim Ādamsonam, Valdim Krauklim, Madarai Indriksonei un mākslinieku kopai *Cerība*, par informācijas nodrošināšanu – Kristapam Legzdīņam un Ilonai Liniņai.

Mēs jau zinām, ka neviens pasākums nevar notikt bez brīvprātīgajiem un milzīgs paldies viņiem par ieguldīto darbu. Tie ir: Raitis Rūrāns, Varis Salmiņš, Elīna Žurakovska, Artis Ozols, Pauls Kalniņš, Emīls Balodis, Kristofers Kraze, Andis Rasmuss, Markuss Ādleris, Ēvalds Grabežs, Dzintra Intsone, Veronika Lavrenova, Raitis Ozols, Sarmīte Biščuha, Natālija Beļakova, Karīna Pavlova, Ilze Roķe, Ieva Kīca, surdotulki – Dace Piteriece, Andris Ķirsons, Ārija Medne, Rolands Brikmanis. Paldies mūsu sadarbības organizācijām – LNS Jauniešu centram, LNS Nekustamie īpašumi, LNS Rehabilitācijas centram un LNS Surdotehniskās palīdzības centram.

Paldies LNS projekta atbalstītājam – Rīgas Domes, Izglītības, kultūras un sporta departamentam.

Paldies daudzu projektu autorei LNS Iepirkumu un projektu nodaļas vadītājai Aijai Sannikovai, LNS prezidentei Sandrai Gerenovskai un LNS valdei par atbalstu! Uz tikšanos citos mūsu pasākumos!"

Vairāk foto no simtgades svinībām www.lns.lv foto galerijā. ●

LNS RĪGAS REĢIONĀLĀS BIEDRĪBAS GRUPU AKTIVITĀTES

KURZEMES GRUPA IEPAZĪST ATPŪTAS KOMPLEKSU "KOLOTILOVKA"

19. septembrī Kurzemes grupas seniore Zigrīda Žukauska organizēja ekskursiju uz atpūtas kompleksu *Kolotilovka*, kas atrodas Salaspils novadā. Ekskursantus sagaidīja ukraiņu tautības saimnieks Nikolajs Kolotilo, kurš izvadāja pa kompleksa *Kolotilovka* teritoriju. Tika apskatītas dažādas skulptūras, neliela sala Latvijas kartes formā, mājiņas uz vistas kājām, pirts komplekss. Saimnieks viesus pacienāja ar pašgatavotu mārrutku kandžu un sālītiem gurķiem.

JELGAVAS GRUPA UZŅEM BIEDRUS NO VALMIERĀS

19. septembrī Jelgavas grupā ciemojās biedri no Valmieras biedrības. Jelgavas grupas vadītāja Natālija Felkere un viņas vietnieks Māris Veidemanis dalījās ar informāciju par Jelgavas grupas biedriem, darbu un aktivitātēm. Jelgavnieki šajā dienā izmēģināja savu komisko Nedzirdīgo dienas priekšnesumu *Auto vadītāja tiesības nedzirdīgajiem*.

INTEREŠU KLUBIŅĀ "PIE TĒJAS" RUDENS TĒJAS RECEPTES

29. septembrī klubiņa *Pie tējas* vadītāja Māra Lasmane sniedza informāciju par dažādu tēju pagatavošanu un lietošanu rudenī. Klātesošie varēja uzzināt, kādas zāļu tējas nepieciešams dzert rudenī, kā pagatavot un pareizi dzert zāļu tējas, kādas tējas ir noderīgas imunitātei, klepum, pret saaukstēšanos. Uz vietas varēja pagaršot piecas labākas rudens tēju receptes.

Ritas Onianes interesanto stāstījumu LNS uzņēmumā *Dane*, izstaigāja unikālo Kristus Karaļa kalnu Aglonā un nozīmīgo Aglonas bazilikas apkārtni, izbaudīja Aglonas Maizes muzeja saimnieces Vijas klāto galdu, izstaigāja Likteņdārzu un Rēzekni, aplūkoja Kokneses pilsdrupas. Otrās dienas vakarā dalībnieki atgriezās mājās.

TUKUMA GRUPA ŠUJ TĒRPUS UZVEDUMAM

Tukuma novada Domes finansētā LNS projekta *Mēs varam un darām!* ietvaros Tukuma grupas biedri piedalījās šūšanas nodarbībās. Tajās šūtie tērpi tika veidoti kā Tukuma grupas atšķirības zīmes LNS simtgades un Pasaules Nedzirdīgo dienas veltītajam pasākumam 26. septembrī Rīgā.

JAUNIEŠI PIEDALĀS KARTINGA SACENSĪBĀS UN IEDZIŅINĀS KORUPCIJAS TĒMĀ

3. oktobrī LNS JC pirmo reizi organizēja kartinga sacensības, tajās piedalījās ap 30 jauniešu. Puišu grupā laurus plūca Armands Zvīdris, 2. vieta – Dāvis Martinsons, 3. vieta – Juris Mauriņš. Meiteņu grupā: 1. vieta – Laura Terentjeva, 2. vieta – Samanta Evelīna Žurakovska,

3. vieta – Madara Zēmele.

Vakarpusē jauniešiem bija informatīvā nodarbība par korupciju, kuru vadīja *Sabiedrība par atklātību – Delna* vadītājas vietniece Inese Tauriņa. Jaunieši ar interesi uzdeva jautājumus, kas saistīti ar korupciju.

Sadarbību ar *Sabiedrība par atklātību – Delna* šovasar uzsāka Rīgas biedrība. Rīgas RB priekšsēdētājs Ivars Kalniņš tikās ar šīs organizācijas direktores vietniece Inesi Tauriņu un juristi Zani Zvirgzdiņu, lai apspriestu, kā nodrošināt informācijas pieejamību par trauksmes celšanu un korupciju cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Plānota ilustrāciju un video zīmju valodā par trauksmes celšanu sagatavošana ievietošanai mājaslapā. ●

SENIORI APCEĻO LATGALI

Sadarbībā ar NIAF *Klusums*, par godu Starptautiskajai senioru dienai 3. un 4. oktobrī organizēta ekskursija uz Latgali. Dalībnieki devās pretī rudenim, izmantojot plašu programmu - apmeklēja Daugavpils un Rēzeknes biedrības, izbaudot Elvīras Čaikas un Mārites Sarkanekes viesmīlību, uzklaušīja direktores

Teksts: Inga Upesjūre Foto: Aleksejs Kraulis, Inga Upesjūre

VALMIERIEŠI JELGAVĀ GŪST POZITĪVAS EMOCIJAS

19. septembrī Valmieras biedrības biedri devās pieredzes apmaiņā uz Rīgas reģionālās biedrības Jelgavas grupu. Šo braucienu, apmaksājot transporta aizdevumus, atbalstīja Valmieras pašvaldība.

Jelgavas grupas biedri mūs laipni uzņēma Jelgavas pilsētas domes administrācijas Sabiedrības integrācijas pārvaldes ēkā, kur viņiem tiek atvēlētas telpas dažādām aktivitātēm. Ieradāmie brīdī, kad beidri gatavoja uzvedumu Latvijas Nedzirdīgo Savienības simtgades jubilejas koncertam.

Jelgavu mūsu biedri, īpaši Aleksejs Kraulis, vēlējās apmeklēt jau sen. Aleksejs bija mācījies pirmsskolas klasē Jelgavas Kurlmēmo skolā. Šī skola pastāvēja līdz 1960. gadam. Tagad ēkā darbojas Jelgavas Paula Bendrupa pamatskola - par to bija interesanti uzzināt arī pašiem jelgavniekiem. A. Kraulis bija paņēmis līdzi tā laika fotogrāfijas.

Tālāk mūsu ceļš veda uz Ģederta Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeju. Muzejā bija ļoti daudz interesantu objektu un vēstures liecību par Latvijas un jo īpaši Jelgavas vēsturi. Drosmīgākie

biedri uzkāpa muzeja tornī.

Pēc gardas maltītes kafējnīcā *Silva* devāmies uz Jelgavas Svētās Trīsvienības baznīcu. Baznīcas tornī izturīgākie kāpa pašu spēkiem, pārējie brauca ar liftu.

Vēlāk devāmies uz Livonijas dzintara mājām, kur uzklusījām saimnieces stāstījumu par dzintara labvēlīgo ietekmi uz cilvēka organismu, par dzintara veidiem un tā iegūšanas metodēm. Telpas iekārtojums, brīnumu akmeņu kolekcija un izcili rets pulkstenis ar mēness fāzēm lika domās pārcelties citā dimensijā.

Ar pozitīvām un smaržīgām emocijām devāmies uz Tīreļu dzītuvi, kur ar īpašu, no Vācijas aizgūtu metodi, kurināmā destilēšanās aparātā ražo brandvīnu. Saimnieks izstāstīja savas darbības metodes un īpatnības, bet saimniece deva iespēju degustēt un iegādāties brandvīnu.

Dienas izskaņā iegriezāmies saldumu ražotnē *Abra*, kur mūs laipni sagaidīja ar gardām sagatavēm - no tām paši sev gatavojām saldās uzkodas. Ražotnes stāsts ir interesants un šķiet neticami, kas viss sākās ar vienkāršām lauku nāt-rēm. ●

Teksts: Inga Upesjūre

Foto: Aleksejs Kraulis, Inga Upesjūre

VALMIERIEŠI IEPAZĪST SMILTENI UN TĀS APKĀRTNI

Pateicoties Valmieras pašvaldības atbalstam, LNS Valmieras reģionālā biedrība augusta vidū devās pieredzes apmaiņā uz LNS Smiltenes reģionālo biedrību. Smiltene mūs viesmīlīgi uzņēma biedrības valdes locekle Lida Šilinska.

Mums izrādīja biedrības telpas, kā arī pastāstīja par tur notiekošajām aktivitātēm. Tālāk kopīgi izstaigājām nesen atjaunoto Smiltenes parku. Netālu no parka atrodas Smiltenes aprūpes centrs, kur šobrīd dzīvo bijušais Valmieras biedrības biedrs Antons Spakovičs. Izmantojām šo iespēju apciemot viņu. Antons ilgus gadus strādāja Valpro rūpnīcā, līdz dzīves ceļš un liktenis aizveda viņu uz Smilteni.

Apmeklējām arī tuvumā esošo sidra darītavu *Abuls*. Darītavas darbiniece mums izstāstīja par sidra gatavošanu, kā arī bija iespēja to nogaršot un iegādāties.

Tālāk mūsu ceļš veda uz kafējnīcu *Kukaburra*, kur iepazināmies ar maizes cepšanas īpatnībām un iegādājāmies gardo un aromātisko rudzu maizi. Tad devāmies uz saimniecību *Ezerlejas*, kur apskatījām gan parastos, gan īpašus un ne tik parastos, pat dīvainus dzīvniekus.

Ekspedīcijas nobeigumā apciemojām *Lejas Kleperu* saimniecību, kas ļoti plaša un sena. Vienā no mājām un klētīm ierīkots senlietu muzejs, kur katra lieta - priekšmets, papīrs, koka vai māla darinājums vai audums ir ar savu dzīves stāstu. ●

—Dana Kalpiņa-Geida

“RĪTAUSMAS” JAUNIEŠI EKSPERIMENTĒ

Kā jau katru gadu, augusta noslēgumā *Rītausmas* jauniešiem tika organizēta radošā nometne, kuru finansēja paši dalībnieki. Šogad tā bija īpaša, jo jaunieši ne tikai dejoja un izpildīja dziesmas zīmju valodā, bet arī izmēģināja jaunu produktu. Pavasarī atsaucāmies uz SIA *AgVibez* aicinājumu pārbaudīt izstrādes procesā esošo taktīlo kreklu, kurš palīdz cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem uztvert mūzikas radītās vibrācijas.

Ar projekta autori Agni Eleri iepazīnāmies Līgo pasākumā *Rītausmā*. Idejas izklāsts bija tik atraktīvs, ka jaunieši bija ar mieru kļūt par eksperimenta trusīšiem.

Nometnē, paralēli priekšnesumu gatavošanai LNS simtgades pasākumam, jaunieši individuāli (kopā ar tulku) devās uz atsevišķu telpu veikt eksperimentu.

Uz sava ķermeņa varēja baudīt vibrāciju horeogrāfiju konkrētas, iepriekš pielāgotas mūzikas pavadībā. Tiem, kuri izmanto dzirdes aparātu vai iekšauss implantu, sākotnēji lūdza tos noņemt, lai saprastu, kādas izjūtas rodas, baudot vibrācijas klusumā. Pēc tam to pašu atkārtoja ar dzirdes palīgierīcēm.

Kopumā iespaidi atšķīrās, tomēr visi apgalvoja, ka pieredze bijusi ļoti interesanta. Ikvienam nāca prātā kaut kas, ar ko šīs izjūtas salīdzināt, piemēram, masāžu, vēja pieskārieniem. Tā kā *Rītausmas* dejojājiem bieži jāsajūt mūzika no attāluma, tad šī bija lieliska iespēja sajūst to uz ķermeņa. Secinājām, ka šādi tērpi noderētu deju nodarbībās un uzlabotu izpildījuma kvalitāti. Tāpat aizmājamies, cik ļoti šāda veida skaņu uztverošas vibrācijas var palīdzēt vārdzirdīgiem un nedzirdīgiem cilvēkiem

dažādās bīstamās situācijās, piemēram, “sadzirdēt” tuvojošos auto. ●

—Zigmārs Ungurs

JĀSAGLABĀ TĪRA LATVIEŠU ZĪMJU VALODA!

Kad runa ir par zīmju valodu, vienmēr kaut ko interesantu var pastāstīt SIA *LNS Rehabilitācijas centrs* Zīmju valodas attīstības nodaļas darbiniece Ilona Liniņa. *Kopsoli* devās pie viņas uz sarunu.

Kāds bija tavs ceļš uz darbu ar zīmju valodu?

Agrāk darbojās Zīmju valodas centrs, tur es sāku strādāt subsidētajā darba vietā. Kad subsidētais darbs beidzās, periodiski strādāju tikai projektos. Pastāvīgā darbā Zīmju valodas attīstības nodaļā oficiāli tiku pieņemta tikai tad, kad nodibināja LNS Rehabilitācijas centru. Zīmju valodu es mācu gan dzirdīgajiem, gan nedzirdīgajiem, retāk bērniem.

Kā, pēc tavām domām, ir attīstījusies zīmju valoda pēdējo 20 gadu laikā?

Padomju laikos tika jauktas latviešu un krievu valodas zīmes. Piemēram, bieži izmantoja krievu valodas zīmi “jā”. Latviešu zīme ir pavisam savādāka. Tāpat mēs bieži lietojām krievu valodas zīmi “sieviete” un citas krievu zīmes. Savulaik latviešu zīmju valodā vārdam “sieviete” lietoja zīmi, ko pašlaik izmantojam zīmei “meitene”.

Tagad situācija ir līdzīga: latviešu zīmju valodā tiek iekļautas starptautiskās zīmes. Novēroju, ka jaunieši brauc uz ārzemju nometnēm un pēc atgriešanās

viņu zīmju valodā parādās starptautiskās zīmes. Uzskatu, ka tas nav labi - mums jā saglabā tīra latviešu zīmju valoda, tāpat kā latviska nedzirdīgo kultūra.

Esam pārņēmuši dažas jaunas zīmes. Piemēram, lai apzīmētu Covid-19 vīrusu, visā pasaulē lieto vienotu zīmi.

Jā, zīmes laika gaitā mainās. Piemēram, vārdam “medus” agrāk bija cita zīme - iztēlojieties, ka pārmaiņus laizāt abas roku virsmas!

Arī mūsdienu tehnoloģijas rada jaunas zīmes. Piemēram, agrāk zīme “izdzēst” bija vienkārša un nozīmēja kaut ko izdzēst uz papīra. Tagad, lai pateiktu, ka kaut ko nepieciešams izdzēst datorā, lieto jaunu zīmi. Agrāk taču datoru nemaz nebija!

Vai tagad pastāv dažādi zīmju valodas dialekti – piemēram, vai Latgalē lieto citādas zīmes?

Zīmes novados joprojām mazliet, bet tomēr atšķiras. Šobrīd man ir grūti komentēt, jo ilgi neesmu bijusi novados, neredzu, kā tur runā. Bija aktīvs periods projekta *Klusuma pasaule* laikā, kad braukājām pa novadiem un pētījām tur lietotās zīmes. Tagad tam nav finansējuma.

Valsts Valodas likumā teikts par zīmju valodas attīstību, taču naudu tam nepiešķir. Piemēram, Latvijas Universitātē ir “Humanitāro zinātņu fakultāte, kurā ir iespēja apgūt arī svešvalodas. Kāpēc studiju programmā nevarētu iekļaut arī

zīmju valodu? Zīmju valodu vajag pētīt un attīstīt, vajag izstrādāt zīmju valodas apmācības metodiku. Vajag, bet nav!

Lūdzu, pastāsti mazliet par darbu ar zīmju valodu, par tās niansēm!

Zīmes patiešām ir niansētas! Reizēm viens vārds var apzīmēt dažādus jēdzienus. Piemēram, vārds “iemest” - kad kaut ko iemet papīrgrozā, tā ir viena zīme (parāda, ka met uz leju), bet basketbola bumbas iemešanu grozā apzīmē nedaudz savādāk (parāda, ka met uz augšu). Arī vārdam “mest” ir nedaudz niansēta zīme (parāda, ka met uz priekšu).

Tāpat vārdam “bloks” ir atšķirīgas zīmes. Piemēram, ja vēlas rādīt bloku volejbolā, tad to tā arī attēlo.

Zīmju valodā var vienkāršāk pateikt to, ko nedzirdīgais nesaprot rakstiski. Piemēram, “ļauņdabīgs audzējs” - nedzirdīgais nesaprot, kas tas ir. Zīmju valodā vienkārši saka “vēzis” un visiem uzreiz ir skaidrs. Daudziem nedzirdīgajiem rakstiski sazināties ir grūti, jo pēc skolas rakstu valoda pamazām aizmirstas - ikdienā taču pārsvarā lieto zīmju valodu! Vajag televīzijā vairāk subtitru. Lietuvā un Igaunijā visos TV kanālos raidījumiem ir subtitri, bet Latvijā tikai LTV1 un LTV7, un arī ne visām pārraidēm. Ja nedzirdīgie biežāk skatītos ar subtitriem, viņiem uzlabotos rakstu valodas zināšanas, paplašinātos vārdu krājums. Tas atvieglotu komunikāciju ar dzirdīgajiem. ●

Teksts: Zigmārs Ungurs, Inese Immure Foto: Ievas Vankinas personiskais arhīvs

LAI VIŅI NEJUSTOS VIENTUĻI

LNS biedre Ieva Vankina kā brīvprātīgā palīdz nedzirdīgajiem jauniešiem adaptēties Rīgas sociālās aprūpes centros. Kāpēc viņa brīvprātīgi dara šo darbu? Paraleli viņa strādā Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolā.

Ieva, kā sākās Tavs brīvprātīgais darbs bērnu namā?

Pagājušā gada oktobrī pie mums, Septītās dienas adventistu baznīcas nedzirdīgo draudzē, viesojās Valsts sociālās aprūpes centra jeb bērnu nama Rīga filiāles Rīga vadītāja Ilze Dzene, kura bija atvedusi līdzīgu nedzirdīgu zēnu. Bērnu nama vadītāja meklēja iespējas, lai bērni varētu tikties un pabūt kopā ar sev līdzīgiem bērniem un pieaugušajiem. Atvestajam zēnam Markusam bija 13 gadi, bet viņš nezināja zīmju valodu.

Bērnu nama vadītāja palūdza mūs ciemoties pie Markusa un kopā pavadīt brīvo laiku, lai viņš nejustos vientuļš, lai viņam būtu ar ko parunāties. Tā sākās mūsu sadarbība ar šo bērnu namu.

Mēs apciemojām Markusu pēc mēneša, kad viņam bija dzimšanas diena. Kad gāju uz bērnu namu pirmo reizi, domāju, ka tur viss būs ļoti vienkārši, ļoti pieticīgi. Šķita, ka redzēšu, piemēram, metāla gultas un tamlīdzīgi. Bet patiesībā tur telpas bija modernas un ļoti labi iekārtotas tā, lai bērniem ērti dzīvot. Viņiem tur ir viss aprīkojums, lai sagatavotos praktiskajai dzīvei, piemēram, paši iemācās gatavot ēst. Man bija iespēja paskatīties, kā Markuss savos 13 gados jau pats sev zupu vāra.

Es apciemoju nedzirdīgos bērnus trijos Rīgas sociālās aprūpes centros. Arī citā bērnu namā dzīvojošie nedzirdīgie puisis un meitene neprot zīmju valodu. Vēl citā bērnu namā dzīvo nedzirdīgs puisis ar kustību traucējumiem, sešpadsmit gadus vecs. Šiem jauniešiem nav ar ko parunāties, citi, dzirdīgie, viņus nesaprot. Tāpēc es kopā ar pārējiem nedzirdīgo draudzes locekļiem apciemoju viņus un kopā ne tikai mācāmies zīmju

valodu, bet arī zīmējam, lasām grāmatas, ejam uz kino, ejam slidot un darām citas lietas.

Vai šos bērnus atvedāt arī uz Nedzirdīgo dienas koncertu Botāniskajā dārzā?

Diemžēl nē, jo Covid-19 izplatības laikā ierobežota publisko pasākumu apmeklēšana. Pēdējo reizi mūsu tikšanās ar bērnu nama bērniem bija februārī. Tagad mani palūdza sagatavot pasakas zīmju valodā Markusam un Dmitrijam (8 gadi), kuri dzīvo kopā vienā bērnu namā. Vienu jau nosūtīju, arī nedzirdīgiem bērniem uz aprūpes centru *Plavnieki*. Varētu turpināt tikšanos ar šiem bērniem tīmeklī, bet diemžēl viņiem jau nav planšetdatora.

Ko Tev šis brīvprātīgais darbs nozīmē? Kāpēc Tev to svarīgi to darīt?

Man ir svarīgi palīdzēt, lai šie bērni apgūtu zīmju valodu, jo tikai caur valodu viņi var attīstīties un sarunāties ar sev līdzīgiem. Šie bērni šajos bērnu namos jūtas vientuļi: audzinātājas, visas auklītes ir dzirdīgas, bez zīmju valodas zināšanām. Komunikācijas ar nedzirdīgiem bērniem nekādas.

To darbu daru ar prieku, jo es pati, nedzirdīga būdama, ļoti labi saprotu, ko nozīmē dzīvot vienai dzirdīgo sabiedrībā. Atceros savu bērnības laiku, kad mani vecāki, kuri ir nedzirdīgi, pa vasarām aizveda mani uz laukiem pie dzirdīgajiem radiem, kur jutos vientuļi. Nebija ar ko parunāties.

Šiem nedzirdīgajiem bērniem, kuri atsevišķi dzīvo dažādos bērnu namos, vajag būt kopā vienā bērnu namā, lai viņi justos labi. Bērnu namos vajadzētu rīkot speciālu atvērto durvju dienu – Nedzirdīgo dienu, kurā ar saviem priekšnesumiem ciemotos gan nedzirdīgie un vājdzirdīgie skolēni no Valmieras un Rīgas

skolas, gan mūsu Rītausmas amatiermākslinieki. Tā mēs iepriecinātu nedzirdīgos bērnu nama audzēkņus, savukārt dzirdīgie bērni iepazītu nedzirdīgo pasauli. Bērnu namos notiek dažādi pasākumi un koncerti. Redzu dzirdīgo bērnu sejās prieku, bet nedzirdīgie bērni sēž klusi un vienkārši skatās.

Brīvprātīgais darbs ir ļoti atzīstama lieta, bet vajag arī pelnīt naudu. Zinu, ka Tu strādā Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolā. Kā nonāci tur?

Strādāju tur par apkopēju. Pirms tam biju šuvēja, bet tajā darbā vajadzēja ilgāk vakaros strādāt, tāpēc aizgāju. Es gribu strādāt noteiktu darbalaiku, nevis tā, ka vienmēr lūdz vakaros palikt ilgāk pastrādāt – to es nevarēju izturēt, tāpēc aizgāju.

Sāku meklēt citu darbu. Man agrāk interneta nebija, mobilā nebija, tāpēc gāju kājām meklēt darbu. Pazīstama sieviete ieteica aiziet uz Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolu, kur esot vajadzīga apkopēja. Aizgāju, mani pieņēma un tagad jau 16 gadus strādāju tur.

Vai tev jāstrādā visu dienu? Ko tu darbā dari?

Jā, strādāju visu dienu. Darbs kā jau apkopējai – jātīra dažādas telpas skolas dienesta viesnīcā, kas atrodas blakus skolai. Jāstrādā astoņas stundas. Ja ātrāk pabeidzu darbu, tomēr nedrīkstu iet mājās, jo to nepieļauj skolas iekšējās kārtības noteikumi.

Kā tu darbā komunicē ar dzirdīgajiem?

Man darbā nemaz nevajag komunicēt. No rīta visi aiziet no viesnīcas uz skolu, es varu brīvi strādāt, cilvēku nav. Ja kaut kas jāpārrunā ar priekšniecību, es mēģinu nolasīt no lūpām. Ja tas neizdodas, tad sazināties, rakstot uz papīra vai telefonā. Varu teikt, ka ar komunikāciju man nav nekādu problēmu. ●

OKTOBRIS LNS VĒSTURES LAPPUSĒS

- Nodibināta Latvijas Nedzirdīgo sporta federācija (13.10.1990)
- Latvijas nedzirdīgie fotogrāfi piedalās starptautiskajā fotomākslas festivālā Bulgārijā (1990)
- Latvijas Nedzirdīgo biedrība pārdēvēta par Latvijas Nedzirdīgo savienību, tās priekšsēdētājs – par prezidentu un nodaļas – par reģionālajām biedrībām (1993)
- LNS Goda biedri iesvēta Latvijas karogu un notiek Latvijas Nedzirdīgo savienības kongress (1993)

- Izveidota Zīmju valodas izkopšanas komisija (1993)
- LNS pārstāvji Līga Bauere un Georgs Poršs piedalās Eiropas zīmju valodas izpētes kongresā Minhenē, Vācijā (1994)
- Kultūras centrā (KC) *Rītausma* atjaunots LNS vēstures muzejs (1994)
- LNS piešķirts sabiedriskā labuma organizācijas statuss (2007)
- LNS tiek izveidota jauna mājaslapa (2009)
- KC *Rītausma* notiek pirmais šovs – melodeklamāciju konkurss *Krāsainie sapņi* (2010)
- Izveidots LNS Jauniešu centrs (13.10.2015)
- KC *Rītausma* notiek 2. Baltijas Nedzirdīgo jauniešu festivāls, ko organizē LNS Jauniešu centrs (2016) ●

GEORGS BIJA UNIKĀLS!

Šogad aprit 100 gadi ne tikai Latvijas Nedzirdīgo Savienībai, bet arī vienam no tās ievērojamākajam biedriem - pirmajam LNS Goda biedram Georgam Poršam (06.10.1920 - 07.10.2007).

Georgs Poršs ir dzimis Rīgā. Pēc skolas beigšanas Georgam bija iespēja trīs gadu garumā apgūt zobu tehniķa amata noslēpumus pie sirmā meistara Persija Hakena, kurš bija arī Latvijas Nedzirdīgo organizācijas pamatlicējs. No darba brīvajos brīžos Georgs mēdza kavēties atmiņās par Nedzirdīgo biedrības tapšanu un tās pirmajiem darbības gadiem.

Sākot ar 1940. gadu, G. Poršs bija cieši saistīts ar Nedzirdīgo biedrību, bet no 1941. gada darbojās dažādos amatos - bija Nedzirdīgo biedrības priekšsēdētāja vietnieks, kluba pārzinis.

Poršs ar aizrautību darbojās nedzirdīgo fizisko aktivitāšu, kultūras un sporta nozarē. Bijis Rīgas nodaļas priekšsēdētājs (1949 - 1951). Viņa pienākumos ietilpa jaunu biedru uzņemšana un biedru maksas iekasēšana.

G. Poršs bija viens no Latvijas Kurlmēmo biedrības (LKB) 1. kongresa organizatoriem, biedrības revīzijas, Statūtu komisijas loceklis, LNB kongresu delegāts, plēnumu un domes loceklis.

Georga sirdslieta - sports. G. Poršs bija atjaunotās biedrības *Nedzirdīgo sports* priekšsēdētājs (1944 -1945) un Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijas prezidents (1992-1993). Jaunībā aizrāvās ar futbolu, bija futbola komandas vārtsargs, arī vieglatlēts un aktīvs tūrists. Spēlēja novusu, nodarbojās ar orientēšanās sportu,

iestājās nedzirdīgo interešu klubā *Zaļā paparde*.

Līdz ar sportu Geroga aizraušanās jau no pirmajiem numuriem bija Latvijas Nedzirdīgo savienības preses izdevumi. Ar visu sirdi, aso prātu un atmiņu, līdz pat mūža galam viņš bija cieši līdzās avīzei *Kopsoli*. Apveltīts ar labu literāro valodu, Georgs veikli prata atrast citu rakstītāju kļūdas. Georgs bija *Kopsoli* redakcijas kolēģijas loceklis un sabiedriskais korektors vairāk nekā 40 gadus.

Trešā Georga sirdslieta bija nedzirdīgo zīmju valoda. Poršs bija LNS zīmju valodas komisijas loceklis, deva lielu ieguldījumu zīmju valodas izveidē un attīstībā. Georgs bija viens no pirmajiem zīmju valodas alfabēta radītājiem, kā arī piedalījās zīmju valodas vārdnīcas sastādīšanā. G. Porša uzmanības lokā atradās zīmju valodas tulki. LNB Centrālā Valde 1957. gadā organizēja zīmju valodas tulku kvalifikācijas kursu, kuru pasniedzējs bija G. Poršs.

Pateicoties G. Porša mātei, kurai bija mājaskolotājas tiesības, viņš bija ļoti izglītotš, gudrs un mērķtiecīgs cilvēks. Georgs bija vienīgais bērns ģimenē un māte viņu skoloja pēc dzirdīgo pamatskolas programmas. Poršs perfekti pārvaldīja krievu un latviešu valodu, zināja vācu un igauņu valodas. Savas valodu prasmes viņš izmantoja biedrības labā. Georgs labi zināja pasaules ģeogrāfiju, Rīgas karti pārzināja kā savu kabatu - ne velti Poršu sauca par staigājošo enciklopēdiju.

Daudzi nedzirdīgie Georgam lūdza padomus dažādās dzīves jomās, arī sociālos un darba jautājumos. Viņš atrada laiku arī mākslinieciskajai pašdarbībai - kopā ar dzīvesbiedri Jevgēniju spēlēja drāmas teātrī, deklamēja dzejoļus.

Georgs bija darbīgs un pilns radošās enerģijas, bieži nespēja ilgi palikt vienā vietā. Strādāja dažādos amatos gan biedrībā, gan ārpus tās.

Par nopelniem biedrības labā 1985. gadā ar apliecinību Nr. 1. Georgam Poršam tika piešķirts LNS Goda biedra tituls. ●

—Daiga Ramata, Valmieras Gaujas krasta vidusskolas
direktore vietniece, attīstības centra vadītāja

VALMIERAS SKOLĀ GADS SĀKAS AKTĪVI

SKOLAS GADS SĀKAS AR MĀCĪBĀM UN PĀRGĀJIENIEM

Ko parasti dara jauna mācību gada sākumā?

Mācību gada sākumā iepazīstas ar jaunajiem pasniedzējiem un klasesbiedriem, dalās vasaras piedzīvojumos ar draugiem, "lauž ledu", veido komandas un saliedējas, lai mācību gads būtu emocionāli patīkams visiem.

Tieši to darīja arī Valmieras Gaujas krasta vidusskolas – attīstības centra 5.-12. klašu skolēni, kuriem bija iespēja piedalīties biedrības *Kopā varam!* organizētajā projektā *7 soļu pārgājiens*. Kāpēc soļi, un kāpēc tieši septiņi? Gada laikā visi piedalīsies septiņos pārgājienos, katrā no tiem akcentējot kādu īpašību – drosmi, sadarbību, varonību utt.

Kas notika pirmajās pārgājienu die-

nās?

Mēs makšķerējam, rakstījam smiltīs, veidojam meža gariņa portretu, pārbau-dījām savu precizitāti, lidojam, tēmējām un trāpījām mērķi, atbildējām uz testa jautājumiem par Valmieru, sportojām, cēlām torņus, zīmējām, pieveicām katrs ap 10 km un vienkārši izbaudījām sakopto pilsētas apkārtni.

12. klases skolēni piedalījās pārgājiena maršrutu un ideju izstrādē, kā arī noteiktajos kontrolpunktos eksaminēja pārējos un cītīgi pierakstīja rezultātus.

Šo jaunatnes iniciatīvas projektu pilnībā finansē Eiropas Sociālā fonda projekts *Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai* (PuMPuRS)

ATZĪMĒJĀM NEDZIRDĪGO DIENU

Jau vairākus gadus Valmieras Gaujas krasta vidusskola - attīstības centrs organizē latviešu zīmju valodas apguves kursus. Šogadursos mācās visdažādāko profesiju pārstāvji - pedagogi, ārsti, dažādu pašvaldības iestāžu darbinieki, arī ģimenes locekļi cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Dalībnieki ieradās no dažādām Latvijas pilsētām.

Šogad kursu ietvaros 25. septembrī nosvinējām arī Pasaulē Nedzirdīgo dienu. Pie mums viesojās Latvijas Nedzirdīgo savienības Valmieras reģionālās biedrības priekšsēdētāja Dace Lāce. Klausījāmies viņas aizrautīgajā stāstījumā par biedrības vēsturi, zīmju valodas attīstību Latvijā, dažādiem interesantiem gadījumiem biedrības ikdienā. Un tas vēl nebija viss! Daces Lāces vadībā apgūvām arī tēmu *Ģimene*. Secinājums ir viens - Dace Lāce ir lieliska pasniedzēja! Kursanti atzīmē, ka arī viņas meita Līga Lāce, šo kursu vadītāja, ir ļoti kompetenta, ziņoša un atvērta.

Un, kā jau svētkos pieklājas, tika griezta svētku torte, uz kuras bija attēloti dažādi skaņu simboli un pasaulē dzirdamās skaņas. ●

—Zigmārs Ungurs

SKOLU JAUNUMI

Rīgas Ēbelmuižas pamatskolā šajā mācību gadā uzņemti seši 1. klases izglītojamie, kopā skolā mācās 87 bērni. Vēl trīs skolēni uzņemti vecākajās klasēs.

Skolas direktore Kristiāna Pauniņa: "Vislielākais prieks ir atkalredzēšanās un satikšanās prieks, jo piecu mēnešu atšķirtība no draugiem, klases un skolas biedriem ir ļoti ilgs laiks. Jā, un arī pamatīga izskriešanās skolas pagalmā!"

Skolai pašlaik ir divi būtiski uzdevumi:

1. Izglītojamo drošība, ierobežojot Covid-19 infekcijas izplatīšanos. Šī iemesla dēļ skolā ir gan ierašanās, gan uzturēšanās, gan mācību procesa norises izmaiņas un īpaši nosacījumi - informēšana, veselības stāvokļa novērošana, higiēnas ievērošana un distancēšanās.

2. Kompetenču pieejas īstenošana mācību satura apgūvē. Notiek mācību priekšmetu programmu adaptācija 1., 4., 7. klasei, izmaiņas vērtēšanā, lai nodrošinātu kvalitatīvu jaunā mācību satura apguvi, tiek iegādātas jaunas (2020. gadā izdotas) mācību grāmatas, papildināts planšetdatoru skaits, kā arī tiks iegādātas WEB kameras, lai varētu strādāt attālināti 7.-9. klasē. Mācību priekšmetu stundu saraksta veidošanā izmantots "blokstundu princips" (Blokstundas jeb pāru stundas vairākos mācību priekšmetos. Priekšmetos ar nelielu stundu skaitu, piemēram, vizuālajai māksla, mūzikai, mājturībai un tehnoloģijām, tiek atvēlētas divas stundas nedēļā katru otro nedēļu, - Kopsoli piezīme")

Valmieras Gaujas krasta vidusskolā – attīstības centrā šajā mācību gadā 1. klasē nav iestājies neviens skolēns ar dzirdes traucējumiem, savukārt 10. klasē iestājušies seši skolēni ar dzirdes traucējumiem. Skolā pavisam mācās 180 skolēni, 70 no tiem ar dzirdes traucējumiem.

Mācības 1. - 6. klasēm tiek organizētas klātienē. Mācības 7. - 12. klasēm notiek 50% klātienē skolas telpās un 50% attālināti. 7. - 12. klases ir sadalītas divās grupās, kas mācās mainās pa nedēļām.

Daugavpils Stropu pamatskolas - attīstības centrā mācās 18 bērni ar smagiem dzirdes traucējumiem. Viens no viņiem iestājās pirmajā klasē. Pagājušajā mācību gadā skolu beidza trīs audzēkņi. Par attālināto apmācību tiks domāts pēc jaunākajām ziņām par Covid-19 izplatību.

Rīgas Raiņa vidusskolas 10. klasē mācības uzsāka septiņi jaunieši ar dzirdes traucējumiem. Vidējās izglītības programmu kopā apgūst 18 audzēkņi ar dzirdes traucējumiem. ●

IESPĒJA IESNIEGT PRIEKŠLIKUMUS GROZĪJUMIEM LNS STATŪTOS

Nākamgad 14. – 15. augustā notiks LNS 20. kongress. Tā kā kongress var pieņemt LNS statūtus un, ja nepieciešams, izdarīt tajos izmaiņas, LNS Statūtu komisija aicina LNS biedrus iesniegt priekšlikumus grozījumiem LNS Statūtos.

Priekšlikumiem jābūt pamatotiem. Jānorāda Statūtu pašreizējā redakcija, Jūsu piedāvātā redakcija un pamatojums, kāpēc nepieciešams grozīt vai papildināt ar jaunu punktu.

Ar pašreizējiem LNS Statūtiem var iepazīties LNS mājaslapā sadaļas *Par LNS* apakšsadaļā *Statūti* vai biedrībā uz vietas.

Priekšlikumus grozījumiem vai jauniem papildinājumiem Statūtos var iesniegt līdz 15. janvārim: rakstiskā formā nosūtīt elektroniski uz e-pastu lns@lns.lv vai iesniedzot personīgi uz vietas LNS sekretārei, vai nosūtīt vēstuli pa pastu Latvijas Nedzirdīgo savienības Statūtu komisijai uz adresi Elvīras iela 19 k-2, Rīga, LV 1083, vai zīmju valodā (video formātā) caur *Skype*: LNS sekretāre vai uz LNS e-pasta adresi.

LNS Statūtu komisija darbojas saskaņā ar LNS valdes 2019. gada 21. novembra apstiprināto lēmumu šādā sastāvā: Inese Immure (komisijas priekšsēdētāja), Edgars Vorslovs, Ainārs Osmanis, Zigmārs Ungurs un Artis Ozols. ●

SVEICAM NOVEMBRA JUBILĀRUS!

*Neremdināmas bija manas dzīves alkas.
Jā, kas tad bija dzīve?
Nepielipt lietām, lidot pāri tām,
kalnā kāpšana bez mitas,
līdz atveras plaši apvāršņi.*

Zenta Mauriņa

Rīgas biedrībā

2.11 EDĪTE ALEKSANDRA LOGINA

11.11 VILJAMS DELLE

18.11 PĒTERIS KURSĪTIS

25.11 ULDIS GOŽEVITS

Liepājas biedrībā

6.11 ARITA DIRNĒNA

8.11 RAITIS PŪCE

—Dana Kalpiņa – Geida TEĀTRA KOLEKTĪVS “RĪTAUSMA” AICINA JAUNUS DALĪBNIKUS

No 1. oktobra *Rītausmas* teātra kolektīvam jauns režisors. Tā ir Zane Bondare, kura pārņēma vadības grožus pēc ilggadējās režisores Dzintras Kukšas aiziešanas pensijā.

Pirms zīmju valodas apguves un surdotulka darba Zane apguva režiju un scenāriju rakstīšanu augstskolā. Vēl mācoties koledžā (kurā ieguva surdotulka kvalifikāciju), Zane izmantoja iespēju un praktizējās pie Dzintras. Pēc prakses *Rītausma* Zani “iesūca” un viņa piedalījās teātra un deju kolektīvos kā dalībnice. Pirms gada, kad Zani uzrunāja par vadības pārņemšanu, viņa vēl nejutās droša, bet nu ir gūta pārliecība, ka ar “savējo” atbalstu tiks bruģēts ceļš nedzirdīgo teātra izaugsmei.

30. septembrī notika iepazīšanās sapulce ar jauno vadītāju Z. Bondari. Piedalījās pārsvarā jau esošie rītausmieši, taču liels prieks par divām skolas vecuma jauniņām, kuras ar prieku un milzīgu interesi ir gatavas iesaistīties turpmākajos mēģinājumos.

Sapulces dalībnieki izteica savu vīziju par to, kādā virzienā vajadzētu strādāt turpmāk, sekojot nedzirdīgo skatuves mākslas attīstībai pasaulē, vienlaikus neaizmirstot klasiskā teātra vērtības. Pēc dalībnieku pārrunām tika nolemts, ka mēģinājumi notiks otrdienās un ceturtdienās plkst. 17.00, kā arī individuāli pēc iepriekšējās vienošanās. Sākotnēji tiks iestudētas dažādas miniatūras ainas pēc katra spējām un vēlmēm.

Aicinām pieteikties visus interesentus, kuri vēlas piedalīties nedzirdīgo teātrī (tel. 26421686, Zane). ●

ABONĒ KOPSOLĪ ARĪ 2021. GADAM!

Ja vēlaties laikrakstu *Kopsolī* lasīt papīra formātā, to varat abonēt Latvijas Pastā, pie pastnieka vai interneta vietnē www.abone.lv no 1. oktobra līdz 27. decembrim.

Cenas:

- Abonējot Latvijas Pastā – 14,89 € gadā
- Pasūtīt uz vietas LNS biedrībā – 13,44 € gadā.

Laikraksts iznāk reizi mēnesī. LNS biedri laikrakstu digitālā formātā arī 2021. gadā saņems bezmaksas. ●

LĪDZJŪTĪBA

Mūžībā aizgājusi mūsu biedre
DOMNA FILIPOVA
(19.01.1942.-14.09.2020.)
Izsakām visdziļāko līdzjūtību
piederīgajiem.

LNS Daugavpils reģionālā biedrība

KOP SOLĪ Izdevums “Kopsolī”
ISSN 1407 – 0170

Adrese: Elvīras iela 19, Rīga, LV-1083
E-pasts: kopsoli@lns.lv Tel.: 29180534

Redaktore v.i.: Inese Immure
Maketētāja: Ieva Immure
Iespiests: SIA “IBC PRINT BALTIC”

Sagatavots par Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Materiālu pārpublicēšana atļauta, tikai saskaņojot to ar izdevuma redakciju.

Nākamais izdevums 25. novembrī.